

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂ ՀԱՅԵՐԸ ՇՐՋԱՊԱՏՎԱԾ ԵՆ ՍՏԱԽՆՑԱՆ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹՅԱՄԲ

«Սովետական Հայաստան» քերթը իր հուլիսի 12-ի համարի «Հայրենիք վերադարձող հայերը շրջապատված են ստալինյան հոգատարությամբ» առաջնորդող հոդվածում գրում է.

Անցյալ տարվա վերջերին ՍՍՌՄ կառավարությունը պատմական որոշում ընդունեց «Արտասահմանից հայերին Սովետական Հայաստան վերադառնալու կապակցությամբ ձեռնարկվող միջոցառումների մասին»: Այդ որոշումով Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին թույլատրվել էր կազմակերպել արտասահմանյան երկրներում ապրող այն հայերի վերադարձը Հայրենիք՝ Սովետական Հայաստան, որոնք ցանկություն ունեն, ինչպես նաև հանձնարարվել էր վերադարձողների համար անհատական բնակարանային շինարարությունը ապահովել պետական վարկով:

Այդ պատմական որոշումը այժմ իրագործվում է: Արդեն հայրենիք է վերադարձել օտարության մեջ դեգերող մեր հայ եղբայրների և քույրերի առաջին խումբը՝ թվով 1806 մարդ: Հայաստանի աշխատավորությունը գրկաբաց ընդունեց վերադարձողներին: Նրանք բոլորն էլ տեղավորվեցին նախապես առանձնացված բնակարաններում, տեղավորվեցին աշխատանքի ըստ մասնագիտության: Մեծ օրերս սպասվում է երկրորդ խմբի վերադարձը: Մինչև այս տարվա վերջը հայրենիք կվերադառնան մի քանի տասնյակ հազար հայեր:

ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետը ս. թ. հուլիսի 21-ին որոշում ընդունեց Հայկական ՍՍՌ-ում արտասահմանյան հայերի ընդունումը և տեղավորումը նախապատրաստելու միջոցառումների մասին: Այդ որոշումը արտասահմանից հայրենիք վերադարձող հայերի նկատմամբ բոլորեղևների պարտիայի, Սովետական կառավարության և անձամբ ընկեր Ստալինի ցուցաբերած հոգատարու-

թյան փայլուն արտահայտությունն է: Այդ որոշման համաձայն արտասահմանից վերադարձող հայերին տեղավորելու նպատակով հսկայական բնակարանային շինարարություն է ծավալվել մեր ռեսպուբլիկայում: Միայն 1946 թվին այդ նպատակով պետք է կառուցվի մոտ 135 հազար քառակուսի մետր բնակելի տարածություն, ըստ որում տեղական սովետների գծով՝ 8. 1 հազար քառակուսի մետր, քաղաքներում և քաղաքատիպ վայրերում 64 հազար քառակուսի մետր, գյուղական վայրերում՝ 40 հազար քառակուսի մետր և այլն: Բացի այդ, որոշումը պարտավորեցնում է գոյություն ունեցող բնակարանային ֆոնդից առանձնացնել և վերանորոգել 3 հազար քառակուսի մետր տարածություն: Պետք է կառուցվեն երեք ավան, ամեն մեկը 200 տնտեսության համար:

Բացի այս միջոցառումներից, ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետը բոլոր անհրաժեշտ պայմանները ստեղծել է վերադարձողների անհատական բնակարանային շինարարության համար: Բաց է թողնված 40 միլիոն ռուբլու վարկ՝ 34 միլիոնը Գյուլերանկի գծով, իսկ 6-ը Կոմունալ: Հայրենիք վերադարձած ամեն մեկը, ով կցանկանա իր համար բնակարան կառուցել, կարող է քաղաքում ստանալ 30, իսկ գյուղական վայրերում 25 հազար ռուբլու վարկ, 15 տարվա ժամանակով: ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետը անհրաժեշտ միջոցառումներ է նշել նաև ծավալվող բնակարանային շինարարությունը շինանյութերով ապահովելու համար:

Ի կատարումն ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի որոշման, մեր ռեսպուբլիկայում հրակայական աշխատանք է ծավալվել: Գոյու-

թյուն ունեցող բնակարանային ֆոնդից երեք հազար քառակուսի մետր բնակելի տարածություն առանձնացնելու փոխարեն, այժմ արդեն առանձնացված և վերանորոգված է 4 հազար քառակուսի մետր: Նախատեսված մոտ 135 հազար քառ. մետր նոր շինարարությունից ընթացքի մեջ է և շուտով կավարտվի 50 տոկոսից ավելին: Լայն աշխատանք է տարվում և սահմանված ժամկետներում կկատարվի բնակարանային շինարարության ամբողջ պլանը:

Մեր թերթի այսօրվա համարում հրապարակվում է ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետի 1946 թվի հունիսի 21-ի որոշումը իրագործելու նպատակով Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի և ՀԿ(բ)Պ Կենտկոմի ընդունած որոշումը: Այդ որոշման մեջ նշված են այն բոլոր անհրաժեշտ միջոցառումները, որոնց անշեղ կենսագործումը հնարավորություն կտա օրինակելիորեն ընդունել և տեղավորել արտասահմանից այս տարի հայրենիք վերադարձող հայերի բոլոր խմբերին:

Նիք վերադարձող հայերի բոլոր խմբերին, Այդ որոշումը միաժամանակ մեծ պարտականություն է դնում մեր պարտիական, սովետական և տնտեսական օրգանների վրա: Նրանք պարտավոր են անշեղորեն իրագործել մեր պարտիայի և կառավարության նշած միջոցառումները:

Արտասահմանից վերադարձող հայերի նրկատմամբ ընկեր Ստալինի ցուցաբերած հայրական հոգատարությունը երախտագիտության բուն զգացումներով է լցնում ամեն մի ազնիվ հայի սիրտը դեպի մեր դարաշրջանի այն մեծ մարդը, որին հայ ժողովուրդը պարտական է իր ֆիզիկական գոյությանը, իր վերածնված ազատ ու երջանիկ հայրենիքով, իր պետականությանը:

Այդ հոգատարությունը մեզ պարտավորեցնում է նոր եռանդով ու թափով լծվել ստալինյան նոր հնգամյա հոյակապ պլանի կատարման աշխատանքներին ի փառս մեր հզոր սովետական հայրենիքի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ-ՈՒՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՀԱՅԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ ԵՎ ՏԵՂԱՎՈՐՈՒՄԸ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍԿԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՍՍՌ-Մ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ՍՈՎԵՏԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

(Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի և Հայաստանի Կ(բ)Պ Կենտկոմի 1946 թ. հունիսի 9-ի որոշումը)

«Հայկական ՍՍՌ-ում արտասահմանյան հայերի ընդունումը և տեղավորումը նախապատրաստելու միջոցառումների մասին» ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի 1946 թվի հունիսի 21-ի որոշումը կենսագործելու նպատակով Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետը և ՀԿ(բ)Պ Կենտրոնական Կոմիտեն որոշում են.

1. Մինիստրությունների, գերատեսչությունների և կազմակերպությունների գծով 1946 թվի համար սահմանել արտասահմանյան հայերին ընդունելու և տեղավորելու նպատակով բնակարանային շինարարության հետևելու պլանը (հազար քառակուսի մետրերով):

Մինիստրությունների ու գերատեսչությունների անունը	Բանալիք	Ավարտման ժամկետը
1. Սննդադրամաբերություն Միմիստրություն		
Հայկական ՍՍՌ սովխոգորեստի սովխոգներում	3,65	Օգոստոս
Միութենական ենթակայության սովխոգներում	0,35	Հուլիս
2. Տեխնիկ արդյունաբերություն մինիստրություն		
Լենինականի տեքստիլ կոմբինատում	0,6	Օգոստոս
Երևանի Մահուդի գործարանում	0,6	Նոյեմբեր
3. Թեքիլ արդյունաբերություն մինիստրություն	0,5	Սեպտեմբեր
4. Տեղակամ արդյունաբերություն մինիստրություն	3,0	
5. Ավտոգոյների գործարան	0,4	Օգոստոս
6. Երևանի կաբելի գործարան	1,6	Դեկտեմբեր

7. Գյումուշգեսի շինարարություն	2,8	Հոկտեմբեր
8. Լճային գեսի շինարարություն	1,8	Սեպտեմբեր
9. Քաջարանշին	1,0	Օգոստոս
10. Ալահվերդու հանքավարչություն	0,4	Օգոստոս
11. Ջանդեզուրի հանքավարչություն	0,3	Հուլիս
12. Քանաքեռի Սլյուսինշին	2,5	Օգոստոս
13. Հայպղինձարեստ (Երևանում)	1,0	Նոյեմբեր
14. Գիրովականի Բիմիական գործարան և Ազոտի պարարտանյութերի գործարանի շինարարություն	4,5	Նոյեմբեր
15. Ալահվերդու Բիմիական գործարան	1,0	Նոյեմբեր
16. Երևանի Պոլիլինիլացետատի գործարան	1,0	Նոյեմբեր
17. Ավտոտրակտորոգետալի գործարան	1,0	Նոյեմբեր
18. Ժամացույցի գործարան	1,0	Դեկտեմբեր
19. Գամպրեսորի գործարան	1,0	Դեկտեմբեր
20. Փոքր հիդրոտուրբինների գործարան	1,0	Դեկտեմբեր
21. Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Շինարարական	3,0	
Ընդամենը		33,9

2. Բնակելի տների շինարարությունը ավտոմոբիլային արդյունաբերության, ուստինի արդյունաբերության, քիմիական արդյունաբերության, էլեկտրաարդյունաբերության և ավիացիոն արդյունաբերության մինիստրությունների ձեռնարկություններում ղնել Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Շինարարական տրեստի վրա. մեքենաշինության և գործիքաշինության մինիստրության ձեռնարկություններում՝ ՈրվՍՌ—338-ի վրա

ի հաշիվ 1946 թվի տարեկան պլանի:

3. Առաջարկել Երևանի, Լենինականի, Կիրովականի քաղաքային սովետների գործկոմներին և Ալահվերդու, Ղափանի, Էջմիածնի, Արտաշատի, Աշտարակի, Ստեփանավանի ու Հոկտեմբերյանի շրջսովետների գործկոմներին ժամանող արտասահմանյան հայերին տեղավորելու համար 1946 թվին կառուցել և շահագործման հանձնել բնակելի տներ հետևյալ ծավալով՝

Քաղաքներ և շրջանային կենտրոններ

Տարածությունը քառ. մետրերով

1. Երևան
2. Լենինական

3.000

1.500

Կազմակերպությունների տնային

1946 թվին կառուցվող տների քաղաքային տնային կենտրոններում

1. Երևանի քաղաքային
2. Լենինականի քաղաքային
3. Տեղական Արդյունաբերության մինիստրություն-շրջարդկոմբինատներ
4. Արհեստագործական կոոպերացիայի վարչություն
5. Այլ կառուցողներ

100

3.000

50

1.500

75

2.700

77

2.300

56

1.800

Ընդամենը

33,9

11.300

5. Տեղական արդյունաբերության միջնատրուկայանը և Արհեստագործական կոոպերացիայի վարչությունը՝ երկու օրվա ընթացքում կառուցվող տները բաշխել շրջարդկութեան տների և արհեստագործական արտերների միջև և պլանը հասցնել շրջաններին:

6. Պարտավորեցնել Վերաբնակեցման վարչության Շինարեստին արագացնել կոլխոզային տիպի երեք նոր ավանների կառուցումը՝ յուրաքանչյուր ավանում 200 տուն Ստորին Զանգազի ջրանցքով ոռոգվող հողերում և Վեդու շրջանի հողերում, այդ ավանները շահագործման հանձնելով ընթացիկ տարում:

7. Պարտավորեցնել շրջանային սովետների գործկոմներին արտասահմանյան հայերին ընդունելու համար կոլխոզներում 1946 թվին կառուցել 1000 անհատական բնակելի տուն, 40 հազար քառակուսի մետր ընդհանուր բնակելի տարածությամբ, այդ տարածությունը բաշխելով ըստ շրջանների հետևյալ ձևով՝

1. Ադինի	20
2. Ալավերդու	30
3. Արտաշատի	120
4. Արթիկի	25
5. Ախտայի	25
6. Ախուրյանի	50
7. Աշտարակի	40
8. Բասարդեշարի	30
9. Բերիայի	40
10. Վեդու	50
11. Դորիսի	20
12. Դիլիջանի	20
13. Զանգիբասարի	60
14. Կալինինոյի	20
15. Ղափանի	20
16. Կիրովականի	25
17. Կոտայքի	30
18. Կրասնոսելսկի	25
19. Միկոյանի	20
20. Նոյեմբերյանի	15
21. Նոր Բայազետի	50
22. Հոկտեմբերյանի	50
23. Սիսիանի	40
24. Սպիտակի	10
25. Ստեփանավանի	40
26. Թալինի	35
27. Շամշադինի	20
28. Էջմիածնի	70

8. Առաջարկել Երևանի քաղսովետի գործկոմին և Ներքին գործերի մինիստրության Խճուղային վարչությանը 1946 թվի ընթացքում կառուցել և շահագործման հանձնել Երևան-Արարկիր տրամվայի գծեր:

9. Առաջարկել Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Պետականին և Արտասահմանյան հայերին ընդունող և տեղավորող կոմիտեին երկու շաբթվա ընթացքում ներկայացնել Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին և ՀԿ(բ)Պ Կենտկոմին արտասահմանյան հայերին ընդունելու և տեղավորելու համար կառուցվող բնակելի տների շահագործման հանձնելու գրաֆիկը:

ՇԻՆԱՆԵՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳԾՈՎ

10. Բնակարանային շինարարությունը շինանյութերով ապահովելու նպատակով 1947 թվին 250 հազար խորանարդ մետր Արթիկի տուֆ, 350 հազար խորանարդ մետր պեմղա արդյունահանելու, տարեկան 100 հազար տոննա կիր և 6 միլիոն հատ կղմինդր արտադրելու մասին ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի 1946 թվի հունիսի 21-ի որոշման համաձայն առաջարկել Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Շինանյութերի արդյունաբերության գլխավոր վարչությանը, վարչության ձեռնարկություններում 1946-1947 թվերին անցկացնել հետևյալ միջոցառումները:

ա) Արթիկ-տուֆի գծով. — 1946 թվի վերջում շահագործման հանձնել Մազրայի և Արմաշուի հանքամասերը, որի համար արագացնել լեռնահանքային նախապատրաստական աշխատանքները, մինչև 1946 թվի նոյեմբերի մեկը ավարտել դեպի Մազրայի հանքամասը տանող նեղգիծ երկաթուղու կառուցումը և մինչև 1946 թվի դեկտեմբերի մեկը կառուցել երկաթուղագծի փակուղի դեպի Արմաշուի հանքամասը:

Նույն ժամկետում Մազրայի և Արմաշուի տեղամասերում կառուցել էլեկտրական լարումը իջեցնող ենթակայաններ:

Աշխատանք կատարել ապահովելու 1947 թվին Արթիկի հանքերի Ղփչաղի հանքամասը շահագործման հանձնելու համար:

Մեկ ամսվա ժամկետում կարգի բերել Արթիկտուֆի հանքամասերի ներսում եղած ուղիները և վազոնները և ապահովել հանքամասերից դեպի երկաթուղային պլատֆորմները տուֆի անխափան երկհերթ փոխադրումը:

բ) Պեմղայի հաւֆերի գծով. — Մինչև դեկտեմբերի մեկը վերանորոգել Անիպեմղա լայնագիծ երկաթուղին 6 կիլոմետր տարածությամբ, արագացնել Լենինական-Անիպեմղա էլեկտրահաղորդման գծի շինարարությունը՝ այն հաշվով, որպեսզի աշխատանք-

ներն ավարտվեն 1947 թվի առաջին եռամսյակում, ինչպես նաև մեքենայացնել բեռնման և բեռնաթափման աշխատանքները։ Մեկ ամսվա ընթացքում վերանորոգել էքսկավատորը և ապահովել պեմզայի մեխանիկական բեռնումը։

Ընթացիկ տարում ապահովել Պեմզաշինի հանքամասերի վերանորոգումը և շահագործման հանձնելը։

գ) Կրի-փոցցուլանյա ցեմենտի ԱՆԻ գործարանի գծով- 1946 թվին սկսել գործարանի երկրորդ հերթի սարքավորման մոնտաժը՝ այն հաշվով, որպեսզի մոնտաժն ավարտվի 1947 թվի առաջին կիսամյակում և գործարանի կարողությունը հասցնել տարեկան մինչև 60 հազար տոննա փոցցուլանյա ցեմենտի։

դ) Կրի գծով-սկսել կրի նոր հնոցների կառուցումը գոյություն ունեցող գործարաններում և 1947 թվի առաջին կիսամյակում Զաչուրի գործարանի կարողությունը հասցնել 40 հազար տոննայի, և Արարատի գործարանին՝ 60 հազար տոննայի։ Արարատի գործարանի կրի հնոցները փոխադրել հեղուկ վառելիքից կարծր վառելիքի։

ե) Կղմինդրի արտադրության գծով- ապահովել 1946 թվի երկրորդ կիսամյակում Երեւանի գործարանի լիակատար կարողությունը 2 միլիոն 500 հազար հատ կղմինդր արտադրելու համար։ Ավելացնել Կիրովականի գործարանի կարողությունը, նրա արտադրողականությունը հասցնելով 2 միլիոն 200 հազար կղմինդրի։

Ապահովել տեխնիկական ղեկավարությանը Երեւանի կղմինդրի գործարանը, վերացնել տեխնոլոգիայում եղած թերությունները և ապահովել գործարանի նորմալ աշխատանքը։

11. Պարտավորեցնել Տեղական արդյունաբերության մինիստրությանը և քաղաքային ու շրջանային սովետների գործկոմներին՝

ա) 1946 թվին ապահովել պլանով նախատեսված 50 հազար խորանարդ մետր շինաքարի հանույթը և 1 միլիոն 300 հազար հատ աղյուսի, 1 միլիոն 200 հազար հատ կղմինդրի, 7 հազար տոննա կրի և 20 հազար տոննա ալեբաստրի ու գաշի արտադրությունը։

բ) Ռեսպուբլիկայի բոլոր շրջաններում վերականգնել նախապատերազմյան կարողությունները, շրջարդկամբինատներին կից կազմակերպել շինանյութերի արտադրության նոր ձեռնարկություններ և մինչև 1947 թվի հունվարի 1-ը հասցնել աղյուսի տարեկան արտադրությունը 1 միլիոն 800 հա-

զար հատի, կղմինդրին՝ 2 միլիոն 500 հազար հատի, կրին՝ 10 հազար տոննայի։ Շինաքարի հանույթը 1947 թվին հասցնել 80 հազար խորանարդ մետրի։

գ) 1947 թվին ապահովել գաշի և ալեբաստրի արտադրությունը 26 հազար տոննայի չափով, որից Երեւանի Գաշի գործարանում 24 հազար տոննա և ռեսպուբլիկայի շրջաններում (Կիրովական, Նոյեմբերյան և այլ շրջաններ) 2 հազար տոննա։

12. Պարտավորեցնել Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Արհեստագործական կոոպերացիայի վարչությանը՝

ա) 1946 թվին ապահովել պլանով սահմանված 50 հազար խորանարդ մետր շինաքարի հանույթը և 1 միլիոն 500 հազար հատ կղմինդրի, 1 միլիոն 500 հազար հատ աղյուսի ու 1.000 տոննա կրի արտադրությունը։

բ) արագացնել, 1947 թվի առաջին եռամսյակում շահագործման հանձնելով էլեմենտների, Ալավերդու, Աշտարակի և Հոկտեմբերյանի աղյուսի-կղմինդրի գործարանների շինարարությունը և ընդլայնել կղմինդրի ու աղյուսի արտադրությունը Իջևանում և Արտաշատում, ապահովելով 1947 թվին մինչև 1 միլիոն 800 հազար հատ աղյուսի և մինչև 2 միլիոն հատ կղմինդրի արտադրությունը։

Կրի արտադրությունը 1947 թվին հասցնել 2 հազար տոննայի, որի համար 1946 թվին ավարտել երեք կրի հնոցի կառուցումը Սպիտակում և կառուցել նոր կրի հնոցներ Ռեսպուբլիկայի այլ շրջաններում։

Շինաքարի հանույթը 1947 թվին հասցնել 100 հազար խորանարդ մետրի։

13. Պարտավորեցնել Հողագործության Մինիստրությանը, մեկ ամսվա ընթացքում մշակել և ներկայացնել Մինիստրների Սովետին քննության 1946—47 թվերին տեղական շինանյութեր արտադրող կոլխոզային ձեռնարկությունների վերականգնման ու կառուցման միջոցառումները՝ այն հաշվով, որպեսզի լիովին ապահովվի շինաքարի, կրի, կղմինդրի, աղյուսի և այլ նյութերի սեփական պահանջը։

14. Հանձնարարել Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների Սովետին կից Պետականին, 10 օրվա ընթացքում ներկայացնել 1946 թվին նախատեսված բնակարանային շինարարությունը շինանյութերով ապահովելու պահանջը և աղբյուրները։

ՖԻՆԱՆՍԱԿՈՐՄԱՆ ԳԾՈՎ

15. Պարտավորեցնել Գյուլատնտեսական և Կոմունալ բանկերին, վարկեր տրամադրել

հայրենիք վերադարձող արտասահմանյան հայերի համար անհատական բնակելի տներ կառուցելու նպատակով գյուղական վայրերում մինչև 25 հազար ռուբլի և քաղաքներում ու քաղաքատիպ ավաններում մինչև 30 հազար ռուբլի մեկ տան համար, այդ վարկերը 15 տարում մարելու պայմանով սկսած վարկ տրամադրելուց հետո երկրորդ տարուց։ Անհատական բնակելի տների կառուցման համար վարկեր տրամադրել կազմակերպություններին, վերաբնակեցման վարչության միջոցով դրանք այնուհետև ձևակերպելով վերաբնակիչների վրա ավարտված տները նրանց հանձնելու ժամանակ։

16. Պարտավորեցնել Հայկական ՍՍՌ Ֆի-

նանսների Մինիստրությանը, տեղական սովետների գործկոմներին ապահովել ՍՍՌ Մինիստրների Սովետի 1946 թվի հունիսի 21-ի որոշման կենսագործումը Հայկական ՍՍՌ ժամանելուց հետո գյուղական վայրերում տեղավորված վերաբնակիչ հայերին գյուղատնտեսական հարկ և ամուրի, միայնակ ու սակավ ընտանիք քաղաքացիների վրա դրվող հարկը վճարելուց երկու տարի ժամանակով ազատելու մասին, ինչպես նաև իրենց կազմի մեջ վերաբնակիչ հայեր ընդունած կոլխոզները ընդունված տնտեսությունների թվի համաձայն եկամտահարկի վճարումից ձերկու տարով ազատելու մասին։

ԿԱՌՈՒՑՎՈՒՄ Է

ԱՐԹԻԿ.— Շրջանի ճակնդեղացան կոլխոզները հուլիսի 3-ից սկսեցին Պարանդու գետի ձախափնյա ջրանցքի կառուցման աշխատանքները։ Նոր ջրանցքը, որի ջուրը վերցվելու է Պարանդու գետից, ձգվում է

ՆՈՐ ԶՐԱՆՔ

Ալազյազի հարավային լանջերով և ոռոգելու է լեռնալանջերի և հարթավայրի ճակնդեղի պլանտացիաները։ Զրանցքի երկարություն է 35 կիլոմետր։

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿԱԲԵԼԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

Երևանում կառուցվում է կաբելի գործարան։ Դա ստալինյան շորորոդ հնգամյակի այն նորակառույցներից է, որը բազմապիսի էլեկտրական լարեր է արտադրելու ոչ միայն մեր, այլ և եղբայրական ռեսպուբլիկաների էլեկտրաարդյունաբերության և էլեկտրատնտեսության համար։ Այդ գործարանի կարողության մասին գաղափար կազմելու համար բավական է ասել, որ նա հնգամյակի վերջում տարեկան տալու է 57 միլիոն ռուբլու արտադրանք։ Արտադրվելու են ստորերկրյա կաբելներ, բարձր չարման արտաքին գծերի, շենքերի լուսավորության և ամեն չափի ու տեսակի էլեկտրական լարեր։

Լավ գիտակցելով իրենց վրա դրված խնդրի լրջությունը, կառուցողները, մոնտաժավորները, փնթեներատեխնիկական անձնակազմը եռանդով ձեռնամուխ են եղել շինարարության աշխատանքներին։ Անձնուրաց աշխատանքով նրանք արդեն գործարկել են

մի շարք ցեխեր և ծավալել էլեկտրահաղորդման արտաքին սև լարերի, շենքերի լուսավորության և փաթաթվածքային մեկուսացած լարերի արտադրությունը։ Այսպես, այս տարվա անցած ամիսների ընթացքում գործարանը թողարկել է 190 կիլոմետր լուսավորության և 15 տոննա փաթաթվածքի պղնձալար։ Աշխատանքները տարվում են այն հաշվով, որ այս տարի գործարանը տա իր առաջին երկու միլիոն ռուբլու արտադրանքը։

Կառուցված ցեխերը սարքավորելու, մեքենաները տեղադրելու և գործարկելու հետ միասին, առաջ է տարվում նաև շինարարությունը։ Ապագա խոշոր գործարանի նոր ցեխերի և օժանդակ ձեռնարկությունների կառուցմանը զուգընթաց, այս տարի շահագործման է հանձնվելու 2500 քառակուսի մետր բնակելի տարածություն։

ԹԱՏՐՈՆԻ ՆՈՐ ՇԵՆՔ

Ստալինյան 4-րդ հնգամյա պլանով նախատեսված է Երևան քաղաքում կառուցել Գ. Սունդուկյանի անվան Պետական դրամատիկ թատրոնի նոր շենք։ Շենքը կառուցվելու է Ստալինյան պողոտայի վրա, Մարքսի փողոցի դիմաց, տնեանալու է 60-70 հազար խորանարդ մետր ընդհանուր ծավալ և տե-

ղավորելու է 1200 մարդ։ Նոր կառուցվելիք շենքը բոլոր փողոցներից երեսպատվելու է մաքուր տաշված Երևանի բազալտ քարով։ Շենքի նախագծի վրա ներկայումս աշխատում են ՍՍՌ ճարտարապետական Ակադեմիայի իսկական անդամ Կ. Հալաբյանը և նույն ակադեմիայի անդամ-թղթակից պրոֆ-

Ս. Սաֆարյանը, նախագծի հեղինակները օգտագործում են հայկական ճարտարապետական լավագույն նմուշները, նրանք էքսի-

զային նախագիծը ավարտելու են այս տարվա հոկտեմբերին:

ՄԵԿ ՄԻԼԻՈՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՐՅՈՒՐ ՏԱՍԸ ՀԱՋՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

Այս տարի համարյա կրկնապատիկ աճիչանում է դասագրքերի հրատարակումը՝ հայերեն և ռուսերեն լեզուներով՝ Հայկական ՍՍՌ տարրական և միջնակարգ դպրոցների համար:

Հայպետհրատը լույս է ընծայում քառասուն դասագիրք մեկ միլիոն 210 հազար օրինակ տիրաժով, Դրանցից 34 դասագիրք՝ մեկ միլիոն 71 հազար օրինակ տիրաժով հրատարակվում է հայերեն լեզվով, իսկ 6 դասագիրք՝ 139 հազար օրինակ տիրաժով, ռուսերեն լեզվով:

Հրատարակվող գրքերի թվում կան դասագրքեր, որոնք վերջին 5—6 տարում լույս չեն տեսել:

Այս տարի առաջին անգամ հրատարակվում է տեղում կազմված անգլերեն լեզվի դասագիրք: Տպագրության են պատրաստվում ֆրանսերենի և գերմաներենի դասագրքեր:

Դասագրքերը տպվում են լավ թղթի վրա, զգալիորեն բարելավվում է նրանց հրատարակության որակը:

ՆՈՐ ՀԱՅՏՆԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐ ԿԱՐՄԻՐ ԲԼՈՒՐՈՒՄ

Հունիսի վերջերին Երևանի մոտ, Կարմիր բլուրում վերակազմեցին մեր թվարկությունից առաջ 7-րդ դարի Ուրարտական բերդի պեղումները:

Ինչպես հայտնի է, այդ բերդի նախորդ պեղումները զգալիորեն լրացրին մեր դիտելիքները ՍՍՌՄ տերիտորիայում հնագույն պետության, Ուրարտուի թագավորության կուլտուրայի մասին: Կարմիր բլուրի նախորդ ուսումնասիրությունների տվյալները ամփոփված են պրոֆեսոր Բ. Պիոտրովսկու «Ուրարտուի պատմությունը և կուլտուրան» աշխատության մեջ, որի համար հեղինակն արժանացել է Ստալինյան մրցանակի:

1946 թվին Կարմիր բլուրում աշխատանքը կատարում է Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի Պատմության ինստիտուտի և Պետական էրմիտաժի հնագիտական միացյալ արշավախումբը: Արշավախումբը ղեկավարում է Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների Ակադեմիայի թղթակից-անդամ, Ստալինյան մրցանակի լուրեմատ պրոֆեսոր Բ. Պիոտրովսկին, որը մեր թղթակցի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ հաղորդեց հետևյալը:

— Շարունակելով անցյալ տարիների աշխատանքը, զգալի տերիտորիայում պեղվում են պալատի առջև դասավորված բնակարանները, որոնք տալիս են բերդի բնակիչների կյանքի լիակատար պատկերը: Ինչպես հայտնի է, Ուրարտուի բերդի անկումը տեղի է ունեցել հանկարծակի, մեր թվարկությունից առաջ 6-րդ դարի սկզբում, սկյութա-

կան ցեղերի արշավանքի ժամանակ: Բերդի պարիսպների մոտ գտնվող բնակարանները հրկիզել են սկյութացիները: Այրված կտուրները փուլ են եկել և իրենց տակ թաղել բնակարաններում գտնվող ամեն ինչ, այն ձևով, որն ունեին նրանք թշնամիների հորձակման պահին:

Բերդի անկումը տեղի է ունեցել ամառը՝ հուլիսի վերջերին կամ օգոստոսի սկզբներին, երբ բերդը հավաքված է եղել: Հիանալի պահպանվել են հացահատիկի հսկայական պաշարները, որոնք թաղված են եղել թե հատուկ հացահատիկային հորերում և թե օջախների մոտ դրված անոթներում:

2600 տարի հնություն ունեցող այդ հատիկների մեջ կան ցորենի, գարու, կորեկի, բունջովի, ոսպի և այլ կուլտուրաների ընտիր տեսակի հատիկներ, որոնք վկայում են հողագործական բարձր կուլտուրան Ուրարտուում: Գտնված դործիքների և զենքերի մեջ գերակշռում են երկաթե առարկաները, այն է՝ թրեր, նետի ու տեգի ծայրեր և մանգաղներ:

Առանձնապես հետաքրքիր արդյունքներ տվին հորեհի ժամանակ այրված պալատի ներքին շենքերի պեղումները: Մեծ շենքերից մեկում դեռ նախորդ աշխատանքների ժամանակ հայտնաբերվել էր դեկորատիվ նըշանակություն ունեցող բրոնզե մեծ վահան, որի վրա վերջերս կարդացվեց ուրարտական սեպագիր մի մակագրություն: Մակագրությունն ասում է, որ այդ վահանը Խալդ աստվածուն նվիրել է Ուրարտուի թագավոր Մե-

նուի որդի Արգիշտին, որը կառավարել է մեր թվարկությանից առաջ 7-րդ դարում:

Այս տարի կատարված աշխատանքի մի քանի օրվա ընթացքում մյուս շենքերում գտնվեցին նոր հետաքրքիր առարկաներ՝ ոսկեբրական նուրբ աշխատանքով պատրաստված ոսկե օղբեր, քարե հուլունքներ, և շահագանց հազվագյուտ գլանաձև կնիքներ դիցաբանական տեսարաններով, որոնք ամենաարժեքավոր նյութն են տալիս Ուրարտուի կրոնի ուսումնասիրելու համար: Հուլունքների մեջ հայտնաբերվել են նաև հին եգիպտական մի աստվածուհու ճենապակյա փոքր արձան, ինչպես նաև եգիպտական հուլունքներ, որոնք վկայում են հեռավոր ժամանակների առևտրական կապերի մասին:

Շենքերից մեկում, շտեմարանի տակ, գտնվել է բրոնզե իրերի մի մեծ կույտ՝ թասեր, կանթեղներ, գոտիներ, կահույքի մասեր, մետաղի կտորներ՝ որոշ կշիռ ունեցող

ՍՏԱԼԻՆՅԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ

1945 թվի գիտական նշանավոր աշխատությունների, գյուտարարությունների, արտադրական աշխատանքի մեթոդների արժանատի կատարելագործումների և արվեստի ու գրականության ասպարեզում լավագույն երկերի համար ՍՍՄՄ Միության Մինիստրների Սովետի որոշմամբ Ստալինյան մրցանակներ են շնորհված մեր երկրի գիտնականներին, արտադրության նվաճողներին, կոլխոզնիկներին, գրողներին ու արվեստագետներին:

Ստալինյան մրցանակի արժանացածների թվում են գտնվում նաև հայ ժողովրդի զավակները:

Նշանավոր գյուտարարությունների և արտադրական աշխատանքի մեթոդների արժանատի կատարելագործումների համար

Երկրորդ աստիճանի մրցանակներ են շնորհված՝ 100 հազար ռուբլու չափով ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆԻ՝ № 742 գործարանի ինժեներ.— աղաթթվի արտադրության տեխնոլոգիայի հիմնական կատարելագործման համար:

ԱՇՈՏ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԲԱԼՍԱՆԻՆ՝ (ուրիշ ինն ընկերների հետ) № 10 գիտահետազոտական ինստիտուտի ինժեներ.— ռադիոլուկացիոն վայաններ ստեղծելու համար:

Երրորդ կարգի մրցանակ է շնորհված՝ 50 հազար ռուբլու չափով

ԴԱՎԻԹ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍԻ ԳԱՐԻԵԼՅԱՆԻ՝ (ուրիշ չորս ընկերների հետ) Սև մետաղադրայի Կենտրոնական գիտահետազոտական

մասնիկ ապարանջանների ձևով:

Այս բոլոր հայտնագործումները նոր տեսակ են սփռում ուրարտական կուլտուրայի զանազան կողմերի վրա և հաստատում են մեր նախորդ այն եզրակացությունները, որ Ուրարտուն մեծ նշանակություն է ունեցել Անդրկովկասի ժողովուրդների կազմավորման պրոցեսում:

Կարմիր բլուրի պեղումները շարունակվում են: Նրանք, անտարակույս, արժեքավոր շատ տվյալներ կտան հնագույն Անդրկովկասի պատմական հարցերի հետազոտման համար, մասնավորապես Ուրարտուի և Անդրկովկասի ցեղերի փոխհարաբերությունները որոշելու, Առաջավոր Ասիայի պատմության մեջ սկյութացիների դերը պարզելու, ինչպես նաև Անդրկովկասի հին ժողովուրդների կուլտուրայում Հին Արևելքի պետությունների ժառանգությունն ուսումնասիրելու համար:

(229)

ՆՈՐ ԼԱՌԻԵԱՏՆԵՐ

ինստիտուտի դիրեկտորի տեղակալ.— հատուկ մագնիսական համաձուլվածքների արտադրության տեխնոլոգիայի մշակման ու կիրառման համար:

ՎԱԼԵՆՏԻՆ ԲՈԳԴԱՆԻ ԿՆՈՒՆՅԱՆՑԻՆ՝ (մեկ ուրիշ ընկերոջ հետ) № 10 գիտահետազոտական ինստիտուտի ինժեներ.— նավավարման ապարատուրա ստեղծելու համար: Արվեստի գծով:

Առաջին աստիճանի մրցանակ է շնորհված 100 հազար ռուբլու չափով

ԴԻՄԻՏՐԻ ԱՐԿԱԴԻԻ ՆԱԶԱՆԴՅԱՆԻ՝ — Ի. Վ. Ստալինի պորտրետի համար:

Երկրորդ աստիճանի մրցանակ է շնորհված 50 հազար ռուբլու չափով

ՀՍՄԻ ժողովրդական արտիստներ՝ ԱՐՄԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԳՈՒԼԱԿՅԱՆԻՆ, ՄԻԲԱՅԵԼ ԱՐՏԵՄԻ ԹԱՎՐԻՉՅԱՆԻՆ, ՇԱՐԱ ՄԿՐՏՉԻ ՏԱԼՅԱՆԻՆ.— Երևանի Ա. Սպենդիարովի անվան շքանշանակիր օպերայի ու բալետի պետական թատրոնում «Արշակ Երկրորդ» օպերայի ներկայացման համար:

Գրականության գծով:

Առաջին աստիճանի մրցանակ է շնորհված 100 հազար ռուբլու չափով

ԱՎԵՏԻՔ ՍԱՀԱԿԻ ԻՍԱՀԱԿՅԱՆԻՆ.— «Իմ Հայրենիք», «Մեծ ՍՍԱԽՆՆ», «Մարտական», «Իմ սիրտն այնտեղ է...», «Մեր պայքարը», «Ս. Գ. Զաքյանի ամմահ հիշատակին» թանաստեղծությունների համար:

ԱՎԵԼԻ ՔԱՆ 60.000 ԲԱԶՄԱԶԱՎԱԿ ՄԱՅՐԵՐ

Բազմազավակ մայրերի մասին ՍՍՌՄ Գերագույն Մովետի նախագահության 1944 թվի հուլիսի 8-ի հրամանագրի կատարման նախնական հանրագումարից պարզվում է, որ Հայկական ՍՍՌ քաղաքներում և գյուղերում գրանցված են 60.000-ից ավելի բազմազավակ մայրեր, որոնք աճեցրել ու դաստիարակել են մինչև 300.000 երեխաներ, որ կազմում է ռեսպուբլիկայի ազգաբնակչության մոտ մեկ քառորդ մասը: Մինչ այժմ բազմազավակ մայրերին պետական նպաստ

է տրված 165 միլիոն ռուբլի: 30.000 բազմազավակ մայրեր պարգևատրված են «Հերոսուհի մայր», «Մայրական փառք» և «Մայրության մեդալ» շքանշաններով:

Ի թիվս այլոց «Հերոսուհի մայր» պատվավոր կոչում է շնորհված Սևանի շրջանի 110-ամյա կոլխոզնիկուհի Խաչատրյան Խանգադային, որն ունի 10 տղա ու աղջիկ և 94 թոռ ու թոռնորդի:

